

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

**VAIDEOTSUS
ja
ETTEKIRJUTUS-HOIATUS**
avaliku teabe asjas nr. 2.1-3/20/3811

Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni jurist Elve Adamson
Vaideotsuse ja ettekirjutuse tegemise aeg ja koht	02.12.2020 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	20.10.2020 (registreeritud inspektsioonis 21.10.2020)
Teabevaldaja	Põhja-Pärnumaa Vallavalitsus address: Pärnu-Paide mnt 2, 87701 Vändra alev e-posti address: vald@pparnumaa.ee
Teabevaldaja vastutava isik	Vallasekretär
Vaide esitaja (teabenõudja)	Eraisik e-posti address: xxx.xxxxxxx@mail.ee

RESOLUTSIOON:

avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1, § 51 lõike 1 punktide 1 ja 4, haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 2 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 4 alusel

- 1) teen vaideotsuse vaie rahuldada;
- 2) teen teabevaldajale täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:
 - a) vaadata uuesti läbi 19.10.2020 lastekaitse spetsialist XXXXX-XXXX XXXXXXXXXXXX edastatud teabenõue ning hinnata, kas ja mis osas see sisaldab piiranguga teavet, arvestades lapse huve;
 - b) väljastada vaide esitajale tema poolt soovitud dokument ulatuses, millele piirang ei laiene ja mis ei kahjusta lapse huve;
 - c) kui dokument jäetakse mingis osas väljastamata, siis põhjendada keeldumist;
- 3) määran ettekirjutuse täitmise tähtajaks 11. detsember 2020.

AvTS § 52 kohaselt peab teabevaldaja ettekirjutuse saamisest alates viie tööpäeva jooksul võtma kasutusele abinõud ettekirjutuse täitmiseks ja teatama sellest Andmekaitse Inspektsioonile.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Kuivõrd käesoleva otsusega rahuldati vaie täielikult, saab **vaide esitaja** 30 päeva jooksul pöörduda halduskohtusse üksnes juhul, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

vaide esitaja õigusi muul viisil.

Teabevaldaja saab ettekirjutuse (ülaltoodud punkt 2) vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspektsiooni peadirektorile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

HOIATUS:

Kui teabevaldaja jätab Andmekaitse Inspektsiooni ettekirjutuse täitmata, võib Andmekaitse Inspektsioon pöörduda teabevaldaja kõrgemalseisva asutuse, isiku või kogu poole teenistusliku järelevalve korraldamiseks või ametniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamiseks. (AvTS § 10 lõiked 1 ja 4, § 53 lõige 1).

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspektsioon ettekirjutuse adressaadile avaliku teabe seaduse § 51 lõike 3 alusel:

Sunniraha 2000 eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. 19.10.2020 edastas vaide esitaja Põhja-Pärnumaa vallavalitsuse lastekaitse spetsialistile Xxxxx-Xxxx XXXXXXXXX e-kirja, milles märkis, et *15.10.20 käisite te koolis, küsisite XXXXXXXXX erinevaid küsimusi ja käskisite kirjutada mingile paberile tema nime ja allkirja. Antud paber palun esitada elektrooniliselt tänase päeva jooksul minule.*
2. Lastekaitse spetsialist vastas vaide esitajale samal päeval ja selgitas, et *kohtusin 15.10. koolis XXXXXXXXX, et selgitada talle kohtumäärust ja sellest tulenevat elukorralduse muutust. Selgitasin lapse arvamust tehtud määruse osas. Mingeid muid küsimusi ma talle ei esitanud ja Teie kirjast ma mõistan, et lapse andis Teile juba ülevaate meie vestlusest.* Soovitud dokumenti lastekaitse spetsialist vaide esitajale ei edastanud ega põhjendanud ka keeldumist.
3. 19.10.2020 esitas vaide esitaja e-kirja teel täiendava pöördumise, milles palus *saata see paber elektroonselt kuhu te käskisite kirjutada XXXXXXXXX tema nime ja allkirja.*
4. 20.10.2020 vastas lastekaitse spetsialist vaide esitajale järgnevalt *„Tere, selgitasin Teile enda tegevust 15. oktoobril seoses XXXXXX-XXXXXX, millist dokumenti või millisel eesmärgil Te minult ootate?“*

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

15.10.20 tuli kohtulahend laste hooldusõiguses, poeg määrati siis mulle. Xxxxx-Xxxx XXXXXX läks seda minu 9 aastasele pojale XXXXX-XXXXXX kooli seda tutvustama ning erinevaid küsimusi küsima. Antud ametnik koostas mingi dokumendi millele küsis minu poja nime ja allkirja. Seda koostatud dokumenti ei ole olnud nõus antud ametnik mulle saatma kuigi olen seda küsinud juba kolmel korral eposti kaudu ja telefoni teel.

Hooldusõigusliku lapsevanaemana soovin teada dokumendi täpset sisu, kuna kohtuvaidlus läheb tõenäoliselt edasi ning antud ametnik on korduvalt esitanud valeväited ja fakte kohtule

püüdes jätta halba valgusesse mind, et ema saaks endale soodsa otsuse ning minu poeg, kes on antud olukorra all kannatanud pikki aastaid ei saaks tulla elama uude elukeskkonda. See dokument ja selle koostamise viis võib omada olulist kaalu järgmise astme kohtus. Olen kolmel korra küsinud seda dokumenti eposti teel. Olen korra ka helistanud ja palunud see saata.

Antud dokumendi esitamist elektroonselt minu epostile.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Olete esitanud Põhja-Pärnumaa Vallavalitsusele järelepärimise seoses Erasiku vaidega Põhja-Pärnumaa Vallavalitsuse tegevuse peale.

Esmalt vabandan, et olen vastusega mõnevõrra viivituses. Kuna vaide, s.h kirjas esitatud küsimuste episoodid väljuvad osaliselt vallasekretäri tööülesannete raamidest ning minul puudub täpne ülevaade sündmuste tegeliku käigu kohta, tuli olukorra selgitamiseks küsida täpsustavat selgitust lastekaitse spetsialist Xxxxxx-Xxxx Xxxxxxxxxx.

Edastan seepeale vastused Teie küsimustele:

1. Lastekaitse spetsialisti selgituste kohaselt juhindus tema oma ülesande täitmisel SKA juhistest, mille kohaselt tuleb lastega seotud kohtumenetlustes lastekaitsetöötajal vajadusel selgitada laps arvamuse. Vastav blankett on SKA kodulehel lastekaitsetöötajate abimaterjalide juures üleväl. Lastekaitse seadus (LasteKS § 21) kohustab lastekaitsetöötajat kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel või kavandamisel selgitama välja lapse huvid ning lähtuma sellest kui esmatähtsast kaalutlusest. Samuti kohustab sama seadus hindama lapse olukorrast lähtuvalt lapse abivajadust. Dokument „Lapse arvamuse väljaselgitamine“, mis eeltoodud põhjustel koostati, on lisatud käesolevale kirjale. Laps kirjutas lisatud dokumendile üksnes oma nime. Soovitus lapsel lasta enda nimi ise kirjutada, on kantud eesmärgist, et laps mõistaks, et dokument käib tema kohta. Laps ei ole ühelegi dokumendile allkirja andnud.

2. Koolis selgitas lastekaitse spetsialist tema väidete kohaselt lapse arvamust seoses kohtulahendiga, kasutades SKA soovituslikku blanketti. Seda dokumenti ei esitatud isale, kuna lastekaitse spetsialisti selgituste kohaselt on ta antud vaidluse asjaolude tõttu selgelt mõistnud, et lapse isa ei nõua dokumenti mitte selleks, et abistada enda last vaid selleks, et ammutada neist lisajõudu enda nõudmiste maksma panekuks, ehk enda isiklike huvide kaitseks. Juba 15.10. nõudis ta politsei sekkumist, et laps talle ema juurest üle antaks, kuigi emal oli alles vabatahtliku täitmise aeg.

Lapsele peab jääma teadmine, et kui ta enda murega ükskõik kelle poole pöördub, siis teda kuulatakse ära ja aidatakse. Ka siis, kui see on tema vanema tahtmisega vastuolus.

ÜRO Lapse õiguste konventsioon reguleerib, mida tähendab lapse parim huvi, kuidas seda selgitatakse ja millega arvestatakse. Selle kohaselt on lapsel õigus väljendada enda arvamust igas teda puudutavas otsuses. Konventsioonis on toodud välja, et seda võivad väärkasutada lapsevanemad, et kaitsta enda huve hooldusõiguse küsimuses.

Lastekaitsetöötaja selgituste kohaselt kohtus ta lapsega koheselt peale kohtumääruse avalikustamist, et selgitada lapsele kohtumääruse sisu ning mõju tema elukorraldusele ja sellest tulenevalt tema arvamust olukorra kohta. Xxxxxxx-Xxxxx Xxxxxxxxxx on teada vanemate eriarvamus tema hooldusõiguse ja elukoha osas.

Lapsel on õigus tema elukorraldust puudutavate otsuste korral väljendada enda arvamust viisil, et tal säilib usaldus pöörduda abi saamiseks olukorras kus tema huvi on vastuolus

vanemate otsustega. Haldusmenetluse seadus määratleb, et lastekaitse spetsialist kasutab otsuste tegemise kaalutusotsust. Eelnevast tulenevalt ei saanud lastekaitse spetsialist kaalutluse kohaselt antud dokumenti isale edastada. Antud kaalutusotsuse tegemisel oli eelnevalt konsulteeritud ka SKA juhtumikorraldaja Xxxxx-Xxxx Xxxxxx. kes nõustas kohalikku omavalitsust antud juhtumil.

Kuna eeltoodud vastusest jäi Andmekaitse inspeksioonile selgusetuks, kas mille alusel on soovitud dokumendile kehtestatud juurdepääsupiirang ning miks ei väljastatud dokumenti osas, millele piirangud ei laiene, siis tegi inspeksioon Põhja-Pärnumaa Vallavalitsusele täiendava järelepärimise

Olete esitanud täiendava järelepärimise vaidemenetluses 18.11.2020.

Edastame täiendavad selgitused Teie küsimustele:

1. Vaide esemeks olevale dokumendile (lapse arvamuse välja selgitamine) kehtib juurdepääsupiirang avaliku teabe seaduse § 35 lõike 1 punkti 13 alusel.

2. Käesoleva vaide esitaja on üks osapool lastekaitsejuhtumis, kus ka tänasel päeval jätkuvalt kestab kohtumenetlus laste elukorralduse ning vanemate hooldusõiguse küsimustes. Pika kohtumenetluse jooksul on lastekaitse spetsialist näinud lapsevanemate poolt informatsiooniga manipuleerimist ja seeläbi vanemate vastastikkust tüli, mis paratamatult on lapsele äärmiselt häiriv ja avaldab talle negatiivset mõju. Selle ärahoidmiseks tegi lastekaitse spetsialist ennetavalt otsuse ning ei väljastanud lapsevanemale lapse arvamuse välja selgitamise osas tehtud dokumenti, kuid andis lapsevanemale informatsiooni dokumendi sisu ja lapsega kohtumise eesmärgi kohta käesoleva vastuse lisas toodud kujul. Lastekaitse spetsialist väljastas vaide esitajale osa teabest.

3. Mõõname, et saanuks teatud juhul väljastada dokumenti osaliselt. Küll aga võis lastekaitse spetsialist, arvestades dokumendi nõude sõnastust, saada sellest aru nii, et küsija eesmärk on saada dokument täies mahus. Küsija sõnastus oli järgmine

„Tere

Saatke mulle see paber elektroonselt kuhu te käskisite kirjutada Xxxxxxxx tema nime ja allkirja.“

Keeldumist ei esitatud, sest lastekaitse spetsialist ei plaaninudki teabe andmisest keelduda, vaid väljastas küsijale teabe dokumendi sisu kohta. Küsijat teavitati, et lastekaitse spetsialist kohtus koolis lapsega, et selgitada talle kohtumääruse sisu ja sellest tulenevat elukorralduse muutust ja kuulata ära lapse arvamust tehtud määruse osas. Kohtumäärusega, mida tutvustati lapsele, oli dokumenti nõudnud isik kursis. Sellega leiti, et on täidetud avaliku teabe seaduse § 38 lõike 2 tingimus, mis võimaldas tagada juurdepääsu osale teabest. Nõustume, et tõlgendus seaduse mõttest ei pruukinud olla antud juhul kõige parem, kuid kuna nõue puudutas konkreetset dokumenti, lähtuti asjaolust, et dokument ongi teavet sisaldav teabekandja ning selles sisalduv teave väljastatigi osaliselt. Seetõttu võib lastekaitse spetsialisti käitumine olla mõneti mõistetav.

4. Lastekaitse spetsialist võtab endale edaspidiseks teadmiseks, et kasutab pigem võimalust lapsevanemale esitada konkreetset nõutud dokument ulatuses, mis otseselt lapse huve ei kahjusta ja väldib dokumendis sisalduva edasiandmist teabena.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Juurdepääs avalikule teabele

AvTS § 3 lg 1 sätestab, et avalik teave on mis tahes viisil ja mistahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud avalikke ülesandeid täites. Avalikule teabele saab juurdepääsu piirata üksnes seaduses sätestatud korras (AvTS § 3 lg 2). Kuna kohaliku omavalitsuse lastekaitse spetsialist täidab avalikke ülesandeid, siis on tema poolt koostatud dokumendid loodud avalikke ülesandeid täites, mida saab küsida teabenõude korras. Sellistele dokumentidele saab juurdepääsu piirata üksnes juhul kui selleks on seadusest tulenev alus ja ulatuses, millele piirang kohaldub.

See, kui dokumendile on kehtestatud juurdepääsupiirang, ei tähenda see seda, et selliseid dokumente teabenõude korral üldse ei väljastata. Sellisel juhul tuleb väljastada see osa teabest või dokumendist, millele piirang ei laiene. Nimelt sätestab AvTS § 38 lg 2, et kui teabele juurdepääsu võimaldamine võib põhjustada juurdepääsupiiranguga teabe avalikuks tulemise, siis tagatakse juurdepääs üksnes sellele osale teabest või dokumendist, mille juurdepääsupiirangud ei kohaldu.

Teabenõudele vastamine

AvTS § 17 lg 1 sätestab, et teabevaldaja täidab teabenõude teabenõudja poolt soovitud viisil. Juhud, millal teabevaldaja võib keelduda teabenõudja poolt soovitud viisil teabenõude täitmisest, on ära toodud AvTS § 17 lg-s 2. Seega, kui teabenõudja soovib dokumendist koopiati, ei saa teabevaldaja lugeda teabenõuet täidetuks suuliste selgituste andmisega. Ka AvTS § 9 lg 2 punkt 1 sätestab, et teabele juurdepääsu võimaldamisel on teabevaldaja kohustatud tagama juurdepääsu neile dokumentidele, millele teabenõudja juurdepääsu taotleb ja millel on teabenõudjal juurdepääsuõigus.

Antud juhul on vaide esitaja soovinud dokumenti, mille lastekaitse töötaja koostas koolis kui ta kohtus vaide esitaja pojaga. Seega on vaide esitaja soovinud dokumendi koopiati, millele on kehtestatud valla selgitustest nähtuvalt juurdepääsupiirang AvTS § 35 lg 1 p 13 alusel.

Kuna vaide esitaja puhul on tegemist lapse seadusliku esindajaga, siis on tal tulenevalt isikuandmete kaitse üldmääruse artiklist 15 lg-st 1 õigus tutvuda ka lapse piiranguga andmetega, kuid see ei tohi kahjustada teiste isikute õigusi ja vabadusi (üldmääruse artikkel 15 lg 4), sh ka tuua lapsele kaasa negatiivseid tagajärgi. Kuigi õigus tutvuda enda ja ka oma alaealise lapse andmetega tuleneb üldmääruse artikkel 15 lg-st 1, siis kuna vaide esitaja on soovinud mitte ainult isikuandmeid, vaid soovinud tutvuda dokumendiga täies ulatuses ehk saada dokumendist koopiati, siis käsitleme vaide esitaja pöördumist teabenõudena AvTS-i alusel.

Nõustun vallavalitsusega selles, et kui soovitakse tutvuda dokumentidega, mis on seotud lastekaitse juhtumitega, siis tuleb alati seada esikohale lapse huvid. Ka lastekaitse seadus § 21 kohustab lastekaitsetöötajat kõigi last mõjutavate otsuste vastuvõtmisel või kavandamisel selgitama välja lapse huvid ning lähtuma sellest kui esmatähtsast kaalutlusest. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt tuleb lapse huvide väljaselgitamiseks:

- 1) selgitada välja kõik asjassepuutuvad lapse olukorra ja isikuga seonduvad asjaolud ning muu informatsioon, mis on vajalik, et hinnata otsuse mõju lapse õigustele ja heaolule;
- 2) selgitada lapsele kavandatava otsuse sisu ja põhjuseid, kuulata laps ära tema vanust ja arengutaset arvestades sobival viisil ning võtta lähtuvalt lapse vanusest ja arengutasemest tema arvamus arvesse ühe asjaoluna huvide väljaselgitamisel.

Andmekitse Inspektsioon nõustub Põhja-Pärnumaa vallavalitsusega ka selles, et laps saaks vabalt oma arvamust avaldada, peab olema lapsel kindlus, et tema arvamus ei too kaasa talle

negatiivseid tagajärgi ega põhjusta täiendavat vanematevahelist konflikti, milles laps võib tunda ennast süüdlasena. Seega ei ole lapsevanemaõigus saada lapsega seotud teavet absoluutne. Eeltoodust tulenevalt oli vallavalitsusel (lastekaitse spetsialistil) vaide esitajalt teabenõude saamisel kohustus hinnata, kas dokument sisaldab ka teavet, mis võib tuua lapsele kaasa vanema(te) poolt negatiivseid tagajärgi ning kas ja mis ulatuses oli võimalik dokumenti väljastada. Nagu juba eelpool selgitasin, siis teabenõude täitmist ei saa siiski asendada suuliste selgituste andmisega, kui soovitud dokument on olemas ja see ei sisalda täies ulatuses piiranguga teavet. Seda, et dokumenti on siiski vaide esitajale võimalik osaliselt väljastada, on möönnud Põhja-Pärnumaa vallavalitsus ka ise.

Siinkohal pean vajalikuks märkida, et kuna vaide esitaja ei tea, millist teavet dokument sisaldas, siis ei saanud vastaja ka eeldada, et osa dokumendi sisust oli vaide esitajale teada. Tõsi, vaide esitajale oli küll teada kohtuotsuse sisu, kuid mitte see mida lapsele selgitati ja mida konkreetne dokument sisaldas. Arusaamatuks jääb ka lastekaitse töötaja küsimus, *millist dokumenti vaide esitaja soovib*, kuna vaide esitaja on selgelt küsinud dokumenti, mille lastekaitse töötaja tema pojaga koolis kohtudes koostas. Juhul kui dokumenti ei olnud võimalik täies ulatuses väljastada, siis oli kohustus dokument väljastada osas, mis ei riiva teiste isikute õigusi ja millele piirangud ei laiene ning väljastamata jäetud osas keeldumist põhjendada. Seda nõuab nii AvTS § 23 lg 3 kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 12 lg 4, mida antud juhul aga tehtud ei ole. Keeldumist on põhjendatud küll Andmekaitse Inspektsioonile, kuid mitte vaide esitajale.

Eeltoodust tulenevalt, kuna Põhja-Pärnumaa Vallavalitsus ei ole hinnanud, kas ja mis osas on võimalik vaide esitajale tema poolt soovitud dokumenti väljastada, siis tuleb Põhja-Pärnumaa vallavalitsusel vaide esitaja poolt 19.10.2020 lastekaitse spetsialist Xxxxx-Xxxx XXXXXXXXX edastatud teabenõue uuesti läbi vaadata ning hinnata, kas ja mis osas see sisaldab piiranguga teavet, arvestades lapse huve. Väljastada vaide esitajale tema poolt soovitud dokument ulatuses, mis ei kahjusta lapse huve. Kui dokument jäetakse mingis osas väljastamata, siis põhjendada keeldumist.

/allkirjastatud digitaalselt/

Elve Adamson

jurist

peadirektori volitusel